

Lokalprogram nyproduktion Landeryd förskola

Gunilla Abrahamsson

Hylte Kommun

Lokalprogram Landeryds förskola

Inledning

Hur en förskola utformas har stor inverkan på de aktiviteter och den verksamhet som sker och genomförs. Miljön har inflytande på alla som dagligen vistas där, barn, föräldrar och personal. Miljön påverkar människors sätt att vara, lära, mötas, kommunicera, röra sig, leka med mera. Förskolans miljö kan öppna oändliga möjligheter.

En ny förskola ska byggas i Landeryd, lokalerna ska ligga i anslutning till grundskola med tillhörande fritidshem och en idrottshall. I detta förslag till Lokalprogram för nyetablering Landeryds förskola är det försökt att beskriva de många olika delar som tillsammans bidrar till en helhet som skapar bra förutsättningar som underlag vid projektering och ritning av en ny förskola.

De båda verksamheterna förskola och grundskola kan med fördel finnas under samma tak i en större byggnad. Lokalprogrammet är skrivet utifrån tanken om en gemensam byggnad som är planerad, utformad för båda verksamheterna och som kan samnyttjas till viss del av dem båda. Samplanering av ny skola och ny förskola måste göras kontinuerligt i projektet så att båda verksamheternas behov och önskemål kommer till sin rätt.

Önskemål är att förskolan byggs i ett plan. Lokaler för administration och skolledning ska inrymmas i förskolan alternativt samordnas med skolans utrymmen. Serveringskök och tillhörande matrum skall också ingå i byggnaden och samordnas med skolan.

Utformning av ny förskola ska utgå från social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet vilket innebär att hushålla med både mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Det är viktigt att ställa krav på utformningen av en förskola, en förskola där barnen på lika villkor kan utvecklas, trivas, leka och lära samt där barn och vuxna får en bra arbetsmiljö.

Förskolan bör byggas yteffektivt och flexibelt med inriktning att användas över lång tid. Det ska även finnas en tanke om ett effektivt utnyttjande av ytorna så att lokalerna kan användas till andra ändamål än förskola, även under kvällar och helger.

Det är av stor vikt att byggnaden i samverkan med närmiljön stödjer lärandet. Byggnaden och utemiljön ska kännas trygg, tillgänglig och medverka till nolltolerans mot diskriminering och kränkningar.

Lokalerna ska också ge personal och barn med behov av struktur och koncentration möjligheter till en förutsägbart lärmiljö med rumsliga avgränsningar och dämpad ljudvolym.

Hänsyn ska tas till omgivande störningsrisker som exempelvis solljus/skugga, buller, luftföroreningar, djurhållning och kraftledning.

Förskolans mål

Förskolan som byggnad ska fånga barnens upptäckarlust med färg och form, variation av rum, känslighet för material samt genom ljud och ljus. *“Miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation.”* - s. 7 *Läroplan för förskola (Lpfö 18)*. Barnen utvecklas i relation till sin omgivning - de ser gruskornet och pinnen och de känner strukturen och temperaturen på golvet. De upplever och analyserar ljud och lär sig relatera till andra genom samspel. De flesta barn vill klara sig själva och de uppmärksammar och använder det som finns tillgängligt för dem. Självförtroende och självkänsla skapas när barnen lär sig att klara sig själva.

Att lära sig att vara människa är bland annat att förstå sina sinnen och barnen närmar sig världen genom lek. De förhåller sig ständigt till sin omgivning och byggnaden ska vara ett verktyg att bistå dem i sin utveckling. Genom olika uttrycksformer beskriver och tolkar de vad som sker omkring dem. Som en individ i en grupp lär de sig anpassa sig efter andra och samtidigt värna om sin integritet.

I en förskolemiljö utformas rum och rumssamband för att underlätta för personalen att värna om barns fysiska säkerhet, ofta genom överblick i glasade dörrar och fönster eller “slussning” genom olika rum. Barnens säkerhet är en viktig del i det dagliga arbetet, men vi måste också lyfta fram barnets uppfattning av trygghet i en situation.

“Alla barn ska ges möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och sin förmåga.” - s. 8, *Läroplan för förskolan (Lpfö 18)*

Hela förskolan ska vara tillgänglig för alla barn oavsett ålder, kön och funktionsförmåga. Hela förskolan är ett pedagogiskt verktyg - allt är nytt för ett barn. Därför ska alla funktioner som barnen nyttjar ha ett pedagogiskt fokus. Utöver planerade aktiviteter, krävs rum för av- och påklädning, måltider, hygien och vila - alla med ett barnfokus och pedagogisk inramning så att barnen kan utvecklas självständigt.

“Miljön i förskolan ska erbjuda alla barn varierade aktiviteter i olika sammanhang. Många valmöjligheter ger ökade förutsättningar för barnen att bredda sina lekmönster och val av aktiviteter.” - s. 7, *Läroplan för förskolan (Lpfö 18)*

Flexibilitet är en tanke kring rummets olika samband och möjlighet att öppna upp och samverka, eller stänga igen och fokusera. Genom lokalutformning och flexibla rumssamband ska byggnaden stödja pedagogikens olika aktiviteter över dagen och underlätta för samarbete mellan personal och barngrupper.

Ur ett hållbart perspektiv ska förskolans lokaler kunna nyttjas under lång tid och därför inte vara känslig för förändring. Det är en stor utmaning att optimera behoven idag och samtidigt kunna anpassa framtida krav och restriktioner - så som en ny läroplan, förändrade barngrupper eller omställning av personalresurser.

Byggnadens utformning ska underlätta för samverkan mellan arbetslag och möjliggöra att förskolans gemensamma ytor nyttjas av alla i byggnaden. Det betyder att en alldeles för utbredd byggnad skapar stora avstånd och motverkar samarbete.

“Barngruppen och samspelet mellan barnen är en viktig och aktiv del i barnens utveckling och lärande i förskolan. Undervisningen ska baseras på såväl att barnen lär tillsammans och av varandra som samspelet mellan vuxna och barn.” - s. 11, *Läroplanen för förskolan (Lpfö 18)*

Förskolan ska stödja en miljö där pedagogisk personal tillsammans med barnen kan planera dagens aktiviteter. Detta för att möjliggöra att alla barn får chansen att utvecklas i sin egen takt. Personalen måste kunna skapa samverkan mellan barn från olika grupper för olika typer av aktiviteter över dagen. Det här ställer höga krav på byggnadens kapacitet och utformning.

Förskolans rum skall vara både en central mötesplats och en vrå att dra sig undan i för koncentration eller vila. *“Förskolan ska erbjuda barnen en god miljö och en väl avvägd dagsrytm med både vila och aktiviteter som är anpassande efter deras behov och vistelsetid.” s 7 Läroplan för förskolan (Lpfö18).* Därför byggs rummen så att genomgångsrum i så stor utsträckning som möjligt undviks och att de vuxna har en god uppsikt utan att denna stör barnens integritet. Förskolans alla utrymmen skall även ha sådan storlek att trängsel inte uppstår.

Övergripande principer

Förskolan skall ha en yta motsvarande 9–11 kvm per barn (LOA-ytor = lokalytor,) där administration och personalytor, städutrymmen, kök, tekniska utrymmen som fläkt- och soprum inte är medräknade. De ytor som inte ingår i LOA-ytor byggs enligt de uppsatta normer och den standard som finns för gängse utrymmen.

Uppvärmningssystem skall väljas efter de infrastrukturella förutsättningar som finns i området och med hänsyn till hållbarhetsaspekter (fjärrvärme, bergvärme och sol).

Wi-fi ska finnas på hela förskolan.

På skolan ska finnas behovsstyrd ventilation, som reglerar både värme och kyla. Golvvärme ska finnas i alla rum på förskolan där barn och pedagoger vistas.

Lokalerna skall utformas så att de ger möjlighet till samarbete inom förskolans och skolans ytor. Förskolan har en centralt placerad matsal/samlingslokal som placeras och kombineras med skolans matsal.

Samtliga pedagogiska ytor i förskolan ska ha tillgång till dagsljus. Merparten av fönstren ska ha låg bröstningshöjd så barnen kan se ut. Solskydd ska finnas för samtliga rum som kommer att ligga i soligt läge.

Rumshöjden ska vara 2,7meter förutom i toaletter, städutrymmen och förråd.

Entréer

En förskola behöver flera entréer. En entré behövs till barnen och vårdnadshavarna där hämtning och lämning av barn sker. Förskolan behöver även ha personalentré. En varuentré, ska ligga mot angöringssidan, görs gemensamt med skolan. Entrén för barnen skall vara handikappanpassad. Entrén vara så rymlig att trängsel inte uppstår när många barn ska in och ut samtidigt. Entrén för barnen ska vara skild åt från skolans entré.

Utanför entrén skall det finnas tak, skoskrapa och avspolningsmöjligheter.

Groventrén är “skoazonen”, d.v.s. den smutsiga ytan där man tar av och på samt förvarar skor. Det är viktigt att det finns god plats för inredning så att det bli enkelt att hålla ordning. Här är det bra om det finns tillräckligt utrymme för att placera en bänk som barn kan stå på vid behov av hjälp med att ta av och på skor. Detta underlättar rent ergonomiskt för pedagogerna då det minskar risken för arbete i obekväm arbetsställning

I direkt anslutning till entrén ska det finnas toalett för barn samt torkrum för våta kläder och skor. Torkrummet ska vara utformat så att det finns gott om utrymme för inredning som underlättar att hålla ordning och reda. Utformas inget torkrum ska torkskåp placeras på lämplig plats i närheten av groventrén.

Kapprummet är den ”skofria zonen” där barn kan sitta på golvet och klä av och på sig. I kapprummet lär sig barnen att klä sig, placera och särskilja sina egna kläder från andras. Det är viktigt att tänka på inredningens placering och utformning för att undvika oreda där kläder förvaras. Inredningen bör även vara sådan att både äldre och yngre barn når och klarar sig själva efter förmåga. Viktigt att det finns tillräckligt med utrymme för pedagoger att sitta och röra sig runt med pall på hjul samt för på- och avklädningsbänk. Bänk ska kunna placeras på ett sådant sätt att det finns gott om utrymme på alla sidor. Plats för någon form av bänk i kapprum är också bra för att möjliggöra att lämning från förälder till pedagog kan ske sittande om det behövs. Det behöver även finnas skåp ovanför inredningen där föräldrar och personal kan placera tillhörighet som inte nås av barnen. I varje kapprum ska finnas plats för en garderob till pedagogernas kläder. I kapprummet ska det även finnas en toalett för pedagoger.

Det bör finnas tydliga gränser mellan groventré och kapprum i form av material, färg eller mönster, genom tex golvet utformning.

Ska kapprummet serva alla basrum behöver det vara en väl tilltagen yta för att alla ska kunna rymmas vid påklädnad inför utgång samtidigt. Varje basrum kan alternativt ha ett eget kapprum i anslutning till groventrén.

Alla tekniska installationer ska placeras så de stör så lite som möjligt och så att barnytan inte behöver passeras vid service och reparationer. Företrädesvis separata ingångar.

Väggar och golv ska vara lätta att städa samt golven ska vara halkfria.

Rejält tilltagen yta för dokumentation och information ska finnas i kapprummen.

Basrum och rum för lek och vila

I basrummen kommer barnen att vistas under större delen av dagen. I basrummet ska barnen kunna ha samling, aktiviteter i större och mindre grupper. I rummet behövs bänkyta med vask/rinnande vatten och fast förvaring över bänkyta med takanslutning. Ett utav skåpen i den fasta förvaringen ska vara låsbart.

De mindre rummen är tänkta för vila, sagostunder och lek, enskilt eller i mindre grupper. De mindre rummen ska vara minst 12 kvm. De yngre barnen sover oftast medan de äldre barnen läser en bok eller vilar. Antalet barn som sover varierar över tid och yta och sovplats på golvet måste kunna ställas om efter behov. Det behöver finnas god uppsikt till utrymmen där vila sker ex tittfönster. Det ska finnas tillgång till flexibel förvaring av madrasser under den tiden rummet inte används till vila. Förvaring av madrasser bör vara planerad så att hantering för och efter vila/sov inte behöver ske i en allt för obekväm arbetsställning. Det ska finnas minst ett öppningsbart fönster i varje rum för vädring. I samtliga rum ska mörkläggningssmöjligheter finnas.

Ateljéer

Ateljé används till kreativa skapande aktiviteter där barnen får slabba och kladda utan att rummet skadas. I detta rum ska det finnas vask med gipsavskiljare. En vask i barnens höjd och en vask för de vuxna. Timer ska finnas. Plats för barnen att färdigställa sina alster eller experiment, kunna bevara

dem och visa upp dem för andra ska finnas. Golvbrunn ska finnas i närheten där vattenaktiviteter kommer att ske.

Ateljén ska vara försedd med förvaring för skapande material till barn och pedagoger. Förvaringen ska vara takansluten. Ateljén ska kunna enkelt nås av alla utan att man behöver passera basrummen/rum för lek och vila.

Hygienutrymmen och toaletter

Hygienutrymmet ska utformas efter barnens integritet och ge dem möjlighet att själva utföra sina behov. Barnen ska kunna ta sig upp på ett skötbord, använda potta och toalett på egen hand och tvätta händerna. Basrummen/rum för lek och vila ska ha direkt anknytning till hygienutrymmen. Det ska finnas tillgång till en stor och en liten toalettstol för varje basrum.

Toaletterna behöver ligga inne i hygienutrymmet så att personalen får överblick. De ska utrymmesmässigt vara så stora så att de kan rymma ett barn och en vuxen samtidigt. Det bör finnas tillräcklig med plats vid sidan av toaletten så att en vuxen kan få plats att stå där med böjda knän.

En keramisk tvättränna ska finnas i varje hygienutrymme.

Skötborden ska vara elektriska och höj- och sänkbara. Skötborden ska gå att sänka ner till 30 cm och ha tillgång till vatten och avlopp. Vasken ska vara fristående och ej höj- och sänkbar.

Det ska finnas ett duschutrymme och en handikappanpassad toalett på förskolan.

Förråd

Det ska finnas minst ett förråd till förvaring med hyllor på förskolan kopplat till varje basrum.

Förråden ska minst vara 4,5 kvm.

Förråden ska ligga i anslutning till basrummen.

Kök

Eftersom det är en annan nämnd som ansvarar för kök ska denna nämnd involveras vid planering och byggnation.

Köket/matsalen i byggnaden bör samplaneras med skolan för bästa samverkan och nyttan.

Det är viktigt att det finns ett tydligt flöde i rummet, från där man blir serverad mat/tar mat till där man lämnar disken.

Ett arbetsrum för kökspersonal skall finnas i anslutning till köket. Rummet skall ha plats till ett skrivbord och hyllor till förvaring.

Kökspersonal ska ha ett utrymme för omklädning med toalett, dusch och tvättmaskin.

Matsal

Matsalen ska samplaneras med skolan men det ska även finnas möjligheter för de yngre barnen att äta inne i sina basrum. Transport av mat på vagnar till basrummen ska enkelt kunna utföras av pedagoger från matsalen. Plats för parkering av dessa vagnar bör göras så att de inte är i vägen för verksamheterna förskola och kök.

Matsalen ska förberedas för teknik så att man kan ha konferenser och större möten därinne det innebär även att möjlighet till mörkläggningsanläggning installeras.

I matsalen ska det finnas förråd där t. ex. de för tillfället inte använda möblerna eller annan utrustning kan förvaras. Ytan på matsalen ska vara så väl tilltagen att man kan samla hela förskolan här inne.

Det finnas ett fullutrustat pedagogiskt kök med ugn, spis, kyl, frys, micro, diskmaskin, bänkytor och möjligheter till förvaring av köksredskap och matvaror på förskolan som ligger i anslutning till matsalen. Bänkytan ska innehålla både en låg och en hög vask. Spisvakt och timer ska finnas.

Serveringsdisken, där både barn och pedagoger tar mat, måste vara byggd så att barnen lätt kan ta mat och så att det blir en god arbetsställning för personalen.

Tvättstuga

Det bör finnas tillgång till en centralt placerad tvättstuga. I tvättstugan ska det finnas en tvättmaskin och en torktumlare. I tvättstugan ska det även finnas en avställningsbänk med vask. Över vasken ska det finnas skåp med takanslutning.

Personalutrymmen (dessa kan samplaneras med skolan och ligga i anslutning till varandra)

Arbetsrum

Personal behöver ett arbetsrum för möten och planeringsarbeten. Arbetsrummet ska vara avskilda från avdelningarna. Det ska finnas plats för två enskilda arbetsplatser samt ett mindre mötesbord.

Rektor och administratör ska tillgång till ett gemensamt arbetsrum med tilltagen yta för två kontorsarbetsplatser. I anslutning till dessa rum ska det finnas utrymme för kopiering med tillgång till förvaringsutrymmen och avställningsyta. Dessa rum kan samordnas i anslutning till skolans administration. Dock måste närhet till förskolan säkerställas.

I närheten av de administrativa rummen ska finnas postfack till personalen.

Samtal- och mötesrum

Det finnas tillgång till ett mötesrum för 8–10 personer. Rummet ska användas som samtalsrum med föräldrar och som mötesrum för personalen. Detta rum placeras i närheten av en besöks eller personalentré så att barnens verksamhet inte behöver passeras. Hög sekretessklassning.

Personalrum

Ett rum avskilt från barnens verksamhet. Rummet ska innehålla en diskho med under och överskåp. Överskåpen ska ha takanslutning. Det ska finnas diskmaskin, kylskåp, mikro, vattenkokare och kaffebyggare samt timer. I personalrummet skall finnas plats för matbord och soffa. I anslutning till personalrum skall finnas toalett med dusch och omklädningsrum med låsbara skåp till samtliga anställda plus skåp till vikarier.

Vilrum

Ett vilrum skall finnas inom fastigheten för samtlig personal både i skolan och förskolan.

Städrum

Det ska finnas plats för städvagn, mopptvättmaskin, och skurmaskin. Rummet skall ha utslagsvask och golvbrunn. Det skall finnas hyllplan till förvaring och avlastningsbänk. Placera gärna städrummet nära en entré. Utrymmet ska vara låsbart. Samplanering med skolans utrymmen ska ske då detta utrymme kan betjäna båda verksamheterna.

Vid planering och under byggnationen ska Samhällsbyggnadskontoret, Lokalvårdsenheten konsulteras.

Centralt förråd

Minst ett centralt placerat förråd per verksamhet. Förrådet ska vara försett med hyllplan. Minsta storlek 8 kvm.

Belysning

Infälld belysning i samtliga lokaler där barn och pedagoger vistas. Dimbar belysning i samtliga lokaler där barn och pedagoger vistas. Närvarostyrd belysning i alla lokaler utom de mindre rummen för lek och vila, vilrummet och teknikrum.

Ovan fönster i kapprum, basrum, torg och personalrum monteras lampputtag.

IT

I varje basrum, torg, arbetsrum, samtal/mötesrum, personalrum, skall finnas nätverksuttag för telefoner, datorer, skrivare mm.

Larm

Lokalerna ska förses med automatiskt brandlarm, vilket bland annat är direktuppkopplat till räddningstjänsten.

Passagesystem

Passagesystem ska utformas nyckellöst med taggsystem. Vid utformning av passagesystemet ska in- och utrymningsaspekten tas med i planeringen. Cylindrar kan finnas men nycklar ska inte behöva användas.

Zonindelning behöver beaktas om delar av lokalerna ska kunna användas under ej verksamhetstid.

Nätverksuttag som möjliggör installation av övervakningskameror ska förberedas i hela fastigheten.

Utomhusmiljö

Allmänna principer:

Ytan skall vara minst 40 kvm per barn. En förskolegård skall vara till för alla barn. En förskolegård är ingen park utan en pedagogisk lekmiljö.

Utformning utemiljö

Citat från Boverket:

” Barn och unga söker sig till utemiljöer som erbjuder fysiska utmaningar och kompiskontakter, som väcker deras engagemang och nyfikenhet. ”

” När leken flyttar ut ökar den fysiska aktiviteten. Fysisk aktivitet har stor betydelse för barns kroppsuppfattning, psykosociala och motoriska utveckling samt kognitiv förmåga. ”

Förskolans utemiljö skall vara omgärdad med ett staket med en höjd av lägst 120 cm. Stag och stolpar skall placeras på utsidan av staket. Staketet kan variera i höjd, material och ha överliggare. Grindarna skall vara självstängande.

Det skall finnas en gård i gården för de yngre barnen. Avgränsning ska även fungera som avgränsning vid tillfällen med färre barn och personal. Avgränsningen ska utformas lättöverskådligt så att tillsynsansvaret kan uppfyllas.

Vid entrén läggs halkfritt material. I närheten av entrén finns inga sandlådor.

Byggnaden bör utformas så att den hjälper till att skapa lä, skugga, stänga ute buller och andra störande moment samt ge en fin inramning till gården.

Belysning i form av fasad- och stolpbelysning ska finnas på hela gården så att trygghet kan skapas och skadegörelse begränsas.

Runt fastigheten undviks planteringar, utemöbler och lekredskap. Tät växtlighet nära staket bör undvikas, eftersom personalens tillsyn av barnen försvåras. Överhuvudtaget skall insynsskyddade områden undvikas.

Förskolans utemiljö skall ha en zon för lugn lek, en zon där barnen kan vara fysiskt aktiva och en kreativ zon. I alla zonerna anpassas växtlighet och lekredskap efter zonens syfte.

Förskolegården skall ha lekredskap anpassade för alla barns åldrar och utmana alla deras sinnen. Utemöbler skall vara fast monterade.

På förskolans gård ska det finnas varierad markbeläggning. I den mån det går ska naturliga material användas, såsom gräs, grus och sten.

Förskolegården ska vara kuperad samt ha en öppen gräsyta för bollspel och andra aktiviteter som kräver stort utrymme. Gångar bör göras så breda att barn kan mötas på trehjulingar.

Skugga skapas genom att ta vara på befintlig växtlighet, plantering av träd samt byggnation av fast solskydd, tex pergola. Det ska även finnas platser som ger skydd mot vind, regn och sol, som ateljéer under tak eller bord under tak där barnen kan leka och äta måltider.

Det skall finnas tillgång till vattenutkastare på fasaden.

Förskolan ska ha en anläggning av odlingsyta, bärbuskar och fruktträd, denna zon ska vara avgränsad. Yta för odlingshus bör finnas.

Utomhusförråd

Förråd väl tilltaget med yta för leksaker, cyklar, barnvagnar mm. Förrådet ska ha markerade ytor för olika förvaring tex hyllor, hängare etc.

Miljöhus

Miljöhus skall finnas för sopsortering, kompostering och källsortering och följa kommunens avfallsplan. Miljöhuset ska vara utrustat med kärl för källsortering anpassade för barn och dess verksamhet.

Inomhus ska det finnas utrymmen för källsorteringslösningar. I anslutning till de administrativa lokalerna ska finnas möjlighet att samla papper.

Parkering

Parkeringsplatser ska finnas som korttidsplatser för hämtning och lämning, som längre tids parkering samt som personalparkeringar. Parkeringarna bör ligga på angöringssidan. Handikapplatser ska finnas enligt gällande regelverk. Laddstolpar ska finnas. Cykelställ ska finnas. Lastzon för varutransporter ska placeras avskilt från parkeringsplatser, cykelställ och gångstråk. Backning för varutransporter ska undvikas.

Parkering för förskolan kombineras med parkering för skolan men med tydlig hänvisning till olika ingång.

